

Park Świętojański w Radomsku – Wprowadzenie

Park Miejski w Radomsku (znany dziś jako Park Świętojański) powstał w latach 1918-1939 na terenie dawnego targowiska miejskiego. Zaprojektowany został przez ogrodnika i planistę – Franciszka Szaniora (1853-1945), znanego jako projektanta i współzałożyciela parków w całej Polsce – m. in. Ogrodu Krasieńskich, Parku Ujazdowskiego, Parku Skaryszewskiego, Ogrodu Saskiego, Ogrodów Jasnogórskich, Toru Wyścigów Konnych na Służewcu, parków w Złotym Potoku, Kaliszu, Guzowie, parku zdrojowego w Ciechocinku i wielu innych. Franciszek Szanior tworzył na przełomie XIX i XX wieku i był jednym z ostatnich przedstawicieli stylu krajobrazowego.

Park Świętojański posiada wszelkie cechy miejskiego ogrodu publicznego o charakterze krajobrazowym z pierwszej połowy XIX wieku. Zachowując pierwotny układ przestrzenny (z niewielkimi przekształceniami) stanowi przykład rozwiązań przestrzennych stosowanych w sztuce ogrodowej w dwudziestoleciu międzywojennym. Park posiada kształt wieloboku zbliżonego do trapezu i jest podzielony przestrzennie na dwie części przepływającą przez miasto rzeką Radomką.

Na terenie parku umiejscowiona została figura św. Jana Nepomucena – świętego chroniącego m. in. od powodzi, stąd często ustawianego na skrzyżowaniach dróg lub w miejscach publicznych w pobliżu wody.

Układ geometryczny zamknięty został dwiema bocznymi alejami z nasadzeniami dębów czerwonych i szpaleru grabowego oraz alejkami bocznymi o bardzo regularnym kształcie dzielącymi przestrzeń na kwatery. W obrębie tych kwater nasadzone zostały jesiony wyniosłe, które obecnie są jednymi z najstarszych drzew. Układ geometryczny ciągnie się wokół strefy wejściowej na całej długości ulicy Piłsudskiego oraz od zachodniego ogrodzenia, aż po aleję biegnącą wzdłuż stawu. Poza strefą geometryczną zlokalizowaną w północno - zachodniej części, park nabiera charakteru krajobrazowego. Część centralna i południowa ze zbiornikiem wodnym i dwoma wyspami stanowi część ozdobną parku. W obrębie stawu znajdują się dwie wyspy – pierwsza z zadrzewiona, druga z altana różaną. Wokół stawu przebiega obwodnicowo alejka – wewnętrzna o mniejszym promieniu. Drugą zewnętrzną obwodnicową alejkę tworzy aleja biegnąca wzdłuż rzeki Radomki po jej zachodniej stronie, która tuż przed częścią geometryczną zmienia bieg, aby połączyć się z aleją wewnętrzną biegnącą wokół stawu. Na terenie parku usytuowano trzy kładki łączące dwie części parku – zachodnią i wschodnią. Główną ośnowę wschodniej części parku stanowi najszersza w całym parku aleja biegnąca wzdłuż rzeki Radomki, w którą zostały wkomponowane najstarsze lipy prawdopodobnie zaadaptowane do projektu parku. Aleje tę tworzą także jesiony pensylwańskie i korkowce amurskie.

Park Świętojański w Radomsku – Wprowadzenie

Po wschodniej stronie alei (w północno-wschodniej części parku) zaprojektowana została część użytkowa z muszlą koncertową - obecnie nie istniejącą. W części południowo-wschodniej, w latach 70-tych wybudowany został plac zabaw. Park zasadniczo zachował się w swoich granicach za wyjątkiem granicy północno-wschodniej, która uległa przesunięciu w kierunku zachodnim pozostawiając poza granicami ogrodzenia relikty szpaleru z kasztanowców zwyczajnych. Teren ten został wyłączony z parku i przekształcony do obsługi komunikacyjnej miejscowego Domu Kultury – obiektu stanowiącego Dobro Kultury Współczesnej.

W 1933 roku wschodnia część dzisiejszego parku spełniała funkcję użytkową – sportowo-rekreacyjną. W miejscu dzisiejszego placu zabaw usytuowany był kort tenisowy oraz strzelnica sportowa, a w miejscu muszli koncertowej istniało targowisko.

W 2016 roku dzięki dofinansowaniu z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi zrealizowano zadanie pn. Rewaloryzacja Parku Świętojańskiego w Radomsku - Etap I, w ramach którego odtworzona została część historyczna układu komunikacyjnego i powiązań widokowych. Wyposażenie parku uzupełniono o elementy współczesne i ścieżkę dydaktyczną.

Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza – *Spis tablic*

PRZYSTANKI ŚCIEŻKI DYDAKTYCZNO-PRZYRODNICZEJ

CZĘŚĆ ZACHODNIA PARKU:

- 1 ALEJA. GABINET. PARTER. POJĘCIA NIE TYLKO MIEJSKIE
- 2 RUNO LEŚNE. GATUNKI POWSZECHNE I CHRONIONE
- 3 DĄB BŁOTNY KONTRA ZŁOTA POLSKA JESIEŃ
- 4 ALE LIPA! INSPIRUJĄCE SUPERDRZEWO
- 5 ROŚLINNOŚĆ STREFY BRZEGOWEJ I PRZYBRZEŻNEJ STAWU PARKOWEGO
- 6 KLON SREBRZYSTY – DRZEWO O WNĘTRZU SŁODKIM JAK MIÓD
- 7 KORKOWIEC AMURSKI. DRZEWO PIĘKNE I UŻYTECZNE
- 8 METASEKWOJA CHIŃSKA. ŻYWA SKAMIENIAŁOŚĆ
- 9 DEREŃ ŚWIDAWA I INNE PTASIE PRZYSMAKI
- 10 JESION WYNIOSŁY – DRZEWO ZE SŁOWIAŃSKĄ DUSZĄ

PROGRAM FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNY

PROGRAM DLA CZĘŚCI ZACHODNIEJ PARKU

- [1] główna brama wejściowa
- [2] strefa wejściowa z kwietnymi parterami
- [3] figura św. Jana Nepomucena
- [4] część geometryczna z aleją lipową
- [5] gabinety umiejscowione wokół najstarszych jesionów
- [6] przystań dla łodzi wiosłowych
- [7] szuwary
- [8] duża wyspa z drzewami
- [9] mała wyspa z altaną różaną
- [10] placyk pod lipą krymską
- [11] kładka południowa
- [12] kładka centralna
- [13] kładka północna
- [14] zejście do wody
- [15] główna aleja części zachodniej
- [16] aleja obwodnicowa wokół stawu
- [17] aleja korkowców i dereni

PLANOWANY PROGRAM DLA CZĘŚCI WSCHODNIEJ PARKU

- [18] główna aleja spacerowa z funkcją ścieżki rowerowej i drogi pożarowej
- [19] wejście północne
- [20] wejście południowe
- [21] wejście od strony Miejskiego Domu Kultury
- [22] wejście wschodnie od strony zabudowy wielorodzinnej
- [23] wejście do siłowni
- [24] zewnętrzna siłownia (ogrodzona)
- [25] plac zabaw w niskich labiryntach
- [26] budynek wielofunkcyjny inspirowany stylem przedwojennego modernizmu
- [27] muszla koncertowa ze sceną letnią
- [28] plac widowni z płyt kamiennych z ławkami i podświetloną fontanną
- [29] geometryczny pagórek
- [30] strefa jarmarku (sezonowo)
- [31] altana śmietnikowa
- [32] budynek trafostacji

Ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza – *Tablica informacyjna*

WITAMY NA SZLAKU ŚCIEŻKI DYDAKTYCZNO-PRZYRODNICZEJ
PARKU ŚWIĘTOJAŃSKIEGO W RADOMSKU

— TABLICE ŚCIEŻKI
DYDAKTYCZNO-
PRZYRODNICZEJ

[10] NUMERY TABLIC ŚCIEŻKI
DYDAKTYCZNO - PRZYRODNICZEJ

[10] ELEMENTY PROGRAMU
FUNKCJONALNO
- PRZESTRZENNEGO PARKU

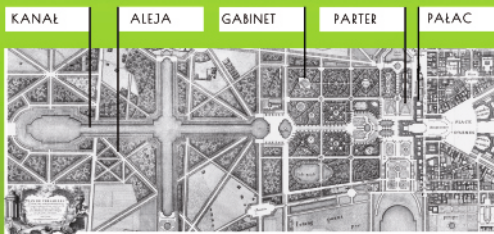
1 ALEJA, GABINET, PARTER. POJĘCIA NIE TYLKO MIEJSKIE

Większości z nas aleja, gabinet i parter kojarzą się z ulicą, miejscem pracy czy najniższym piętrem budynku, podczas gdy w historii sztuki ogrodowej pojęcia te mają zupełnie inne znaczenie. Nazwy te ściśle związane są z kompozycją ogrodową. Aleja znana była już w czasach starożytności. Parter i gabinet pojawiły się dopiero w ogrodach francuskich epoki baroku.

Na przestrzeni wieków elementy te ewoluowały i rozpowszechniły się w różnych stylach na całym świecie. Od wieku XVIII powróciły w ogrodach dworskich i dojrzałym parkach krajobrazowych przełomu XIX i XX wieku, podkreślając główne wnętrza parkowe i osie budynków.

W Parku Świętojańskim także można je znaleźć, choć w nieco bardziej współczesnej formie.

PLAN OGRODU BAROKOWEGO PAŁAC WERSAŁSKI, FRANCJA

Plan Ogrodu Wersalskiego opracowany przez francuskiego kartografa Jeana LeNôtre'a, XVIII w.
źródło: [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plan_of_the_Garden_of_Versailles.jpg)

ELEMENTY KOMPOZYCJI OGRODOWEJ

ALEJA TO SZLAK OBRÓDZONY PO OBU STRONACH DRZEWAMI LUB KRZEWAMI Z ZACHOWANIEM RYTMU NASADZEŃ

Aleja Ipiowa
Autor: Iragaja
źródło: [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aleja_Ipiowa.jpg)

GABINET OGRODOWY TO WYDZIELONY ZA POMOCĄ GĘSTYCH ŻYWOPLOTÓW OGRODOWY ZIELONY SALON

Jardines del siglo XVIII, Barcelona
Autor: Josemariael
źródło: [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jardines_del_siglo_XVIII.jpg) (licencja 2.0)

PARTER OGRODOWY TO PŁASKI KOBIERZEC KWIATOWY CHARAKTERYSTYCZNY DLA OGRODÓW FRANCUSKICH

Partery ogrodu przy Pałacu w Wilanowie
Autor: burgarek1
źródło: [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Partery_ogrodu.jpg)

CIEKAWOSTKA

W kompozycjach ogrodowych i parkowych często spotykamy się z ciekawymi określeniami:
gęsia stopka - to nie kończyzna gęsi, a trzy aleje zbiegające się w jednym miejscu.
aha - to nie słowo określające zaskoczenie, a ukryta granica ogrodu w formie głębokiego rowu lub uskoku.
rabaty - to nie promocje cenowe, tylko teren porośnięty roślinnością, najczęściej kwiatową.

2

RUNO LEŚNE. ROŚLINY POWSZECHNE I CHRONIONE

Typowy polski las składa się z czterech warstw – najwyższej: koron wysokich drzew, średniej: podszytu (krzewy i młode drzewa), niższego runa oraz warstwy ściółki.

Najbardziej zróżnicowaną warstwą jest runo, na które składają się (oprócz grzybów i krzewinek) liczne rośliny, zarówno powszechnie występujące, jak i chronione.

Runo parkowe różni się od runa leśnego, ale znając wymagania poszczególnych roślin można otworzyć jego skład w warunkach miejskich.

Rośliny zaprezentowane na tablicy znajdziemy w najbliższym sąsiedztwie.

WARSTWY LASU

korony
wysokich
drzew

podszut

runo

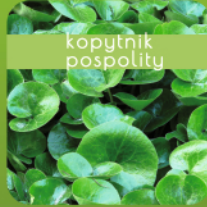
ściółka

konwalia majowa

zawilec gajowy

kopytnik
pospolity

bluszcz pospolity

śnieżyczka
przebiśnieg

długosz
królewski

gatunki powszechne
gatunki pod częściową ochroną

gatunki pod całkowitą
ochroną

CIĘKAWOSTKA

czerwona księga

długosz królewski

to lista gatunków roślin, zwierząt i grzybów zagrożonych wyginięciem opublikowana pierwszy raz w 1963 roku przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody.

paproc o wysokości 50-160cm, w Polsce występująca bardzo rzadko, wpisana na listę gatunków narażonych na wyginięcie. Paproć została posadzona na terenie Parku Świętojańskiego.

3

DĄB BŁOTNY KONTRA ZŁOTA POLSKA JESIEŃ

Dąb błotny (łac. *Quercus palustris*) – gatunek drzewa liściastego, który zyskał popularność za sprawą wyjątkowej urody i odporności na trudne warunki miejskie. Płytki, ale bardzo mocny system korzeniowy sprawia, że drzewa tę dobrze znoszą przesadzanie i doskonale rosną na glebach podmokłych lub ubitych o zniszczonej strukturze (np. przy ulicach w miastach). Jest jednym z najszybciej rosnących dębów. Dziesięcioletnia roślina przy odpowiednich warunkach jest pięciometrowym drzewem o bardzo ładnym regularnym pokroju (dęby błotne na stanowiskach słonecznych zawsze mają prosty pień).

Liście latem są ciemnozielone i lśniące, a jesienią pięknie przebarwiają się na czerwono. Przebarwanie następuje od wierzchołka ku dołowi korony.

W Polsce jest wiele gatunków rodzimych również pięknie przebarwiających się w okresie jesieni. Na tablicy zaprezentowane są niektóre z nich.

DĄB BŁOTNY JESIENIĄ

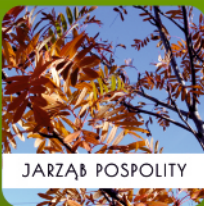
BUK POSPOLITY

KLON POSPOLITY

LIPA DROBNOLISTNA

JARZĄB POSPOLITY

TOPOLA
OSIKA

BRZOZA
BRODAWKOWATA

CIEKAWOSTKA

chlorofil karoten antocyjany

jesienne liście

nie wybarwiają się w wyniku ochłodzenia związanego ze zmianą pór roku, a w wyniku krótszego czasu ekspozycji na słońce i zaniku zielonego barwnika – chlorofilu. W miejsce chlorofilu pojawiają się inne barwniki: pomarańczowy karoten i czerwone antocyjany.

4

ALE LIPA! INSPIRUJĄCE SUPERDRZEWO

„Gościu, siądz pod mým liściem, a odpoczni sobie” pisał prawie pięć wieków temu polski poeta Jan Kochanowski oczarowany pięknem rodzimej lipy.

Od początków naszej historii drzewo to było obiektem kultu magicznego, prawdziwym skarbcem surowców oraz inspiracją dla ludowych twórców i poetów.

Wszczęstronne zastosowanie lipy uczyniło ją drzewem cenionym i powszechnie lubianym.

medycyna i kosmetyka

Kwiatostan lipy zawiera bardzo dużo kwasów organicznych, soli mineralnych, witaminę C i PP oraz liczne związki korzystne dla zdrowia. Lipa łagodzi kaszel, działa przeciwgorączkowo. Jest szeroko stosowana w medycynie i kosmetyce.

przemysł spożywczy

Ze względu na właściwości zdrowotne i zapachowe z kwiatów lipy sporządza się herbaty, z nektaru miód, a nasiona służą do produkcji oleju lipowego.

roślina miododajna

Lipa jest drzewem, którego niezwykle wonne kwiaty dostarczają pszczołom surowca do produkcji miodu i pyłku. Z pni lip robiono utę - zapach drewna lipowego miał zachęcać pszczoły do osiedlenia się w nim.

rzemiosło

Drewno lipy jest trwałe i łatwe w obróbce przy produkcji instrumentów, muzycznych, w rzemiołstwie i snycerstwie. Snycerstwo to sztuka dekoracyjnego rzeźbienia w drewnie np. ozdabianie mebli. Z łyka lipy wytwarza się maty i koszyki.

literatura

Lipa była opisywana przez wielu poetów i pisarzy. Jan Kochanowski napisał o niej fraszkę „Na Lipę”. Juliusz Stowacki w „Podróży na Wschód” wyznaje: „Lubiłem lipę, co nad sławnym Janem”. Maria Konopnicka, znawczyni chłopskich obyczajów pisała: „Kotysz mi się kotysz, kotysko lipował Niechaj się Jasieńcu Pan Jezus zachował”.

drzewo ozdobne

Najbardziej znanymi gatunkami lip są: lipa drobnolistna, szerokolistna i lipa krymska (znajdujące się w pobliżu tablicy). Piękny pokrój, podatność na cięcie i duża ilość ciekawych odmian jest ceniona przez wielu ogrodników i architektów.

drzewo kultowe

W tradycji chrześcijańskiej lipę kojarzono z Matką Boską. Na lipach wieszano kapliczki i obrazy, a z drewna wykonywano figurki świętych. Lipy sadzono także na pamiątkę ślubów, narodzin i chrztów. Pod lipami odbywały się sądy i odprawiano różnego rodzaju obrzędy.

CIĘKAWOSTKA

Ołtarz Mariacki autorstwa Wita Stwosza, znajdujący się w Kościele Mariackim w Krakowie został wykonany z drewna lipowego ponad 500 lat temu.

Ołtarz Wita Stwosza, Kościół Mariacki w Krakowie
Autor: Maire, źródło: wikimedia.org, cc-by-sa-2.5

5 ROŚLINNOŚĆ STREFY BRZEGOWEJ I PRZYBRZEŻNEJ STAWU PARKOWEGO

Strefa brzegowa to pas terenu, który graniczy z linią wody i znajduje się w jej bezpośrednim sąsiedztwie, podczas gdy strefa przybrzeżna (litoral) jest już zanurzona w wodzie. W litoralu możemy wyróżnić cztery podstrefy: strefę roślinności bagiennej, strefę roślin wynurzonych (np. trzciny), strefę roślin o liściach pływających (np.: grzybieni białych, grążela żółtego) oraz strefę roślin zanurzonych (np.: rdestnicy, moczarki).

Na terenie Parku Świętojańskiego znajdziemy wybrane rośliny strefy brzegowej (drzewa) oraz przybrzeżnej. Gatunki przedstawione na tablicy możemy zaobserwować na skarpie stawu.

ROŚLINY STREFY BRZEGOWEJ STAWU (KORONA SKAPRY)

DRZEWIA

WIERZBA PŁACZĄCA

OLCHA CZARNA

ROŚLINY STREFY PRZYBRZEŻNEJ (PODSTAWA SKAPRY)

ROŚLINY WYNURZONE

cechy: łodygi elastyczne i wytrzymałe na rozerwanie; puste w środku; korzeń mocny, przytwierdzony.

KOSACIEC ŻÓŁTY

TATARAK ZWYCZAJNY

PAŁKA WĄSKOLISTNA

KRWAWNICA

OCZEREK JEZIORNY

KNIEĆ BŁOTNA

STRZAŁKA WODNA

GRĄZEL ŻÓŁTY

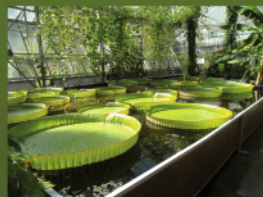

GRZYBIEŃ BIAŁY

ROŚLINY O LIŚCIACH PŁYWAJĄCYCH

cechy: liście pływające mają dużą powierzchnię blaszki liściowej oraz komory powietrzne; posiadają ogonki liściowe; korzeń mały, niepozorny, do utrzymania równowagi.

CIĘKAWOSTKA

Wiktoria królewska (*Victoria amazonica*) to gatunek byliny z rodziny grzybeniowatych o największych na świecie liściach pływających. Występuje w dorzeczu Amazonki, gdzie średnica liści osiąga nawet 4m (w uprawie tylko 2m). Obecnie możemy ją podziwiać w wielu ogrodach botanicznych, np. w poznańskim Ogrodzie Botanicznym UAM lub w palmiarni w Parku Wilsona także w Poznaniu.

6

KLON SREBRZYSTY - DRZEWO O WNĘTRZU SŁODKIM JAK MIÓD

Klon srebrzysty należy do tej samej rodziny, co kanadyjski klon cukrowy, z którego pozyskuje się znany na całym świecie syrop klonowy. Drzewa są nie tylko źródłem budowlanego i opałowego drewna oraz orzechów i mięsistych owoców. Pożywnie można uzyskać z ich pni i gałęzi. W naszych warunkach - zwykle w marcu i pierwszej połowie kwietnia, w pniach drzew płynie do góry słodkawy sok. Tak wędrują składniki zapasowe z korzeni, które służą za budulec dla nowo produkowanych pędów. Sok można pozyskiwać z wielu gatunków drzew. Najlepsze do tego są klony, brzozy, ale także lipa, buk, grab, osika i czereśnia.

NAJSŁODSZE ROŚLINY ŚWIATA

najśodsza
roślina
świata
stewia

Stewia to najśodsza roślina światanaturalny - naturalny słodzik wywodzący się z kuchni południowoamerykańskich Indian. Stewia jest nie tylko mniej kaloryczna od cukru, ale także znacznie śodsza.

CUKRY ROŚLINNE

sacharoza

cukier m.in. z buraków i trzciny cukrowej

glukoza

cukier granowy np. z winogron

fruktoza

cukier zawarty w owocach i miodzie

maltoza

cukier słodowy otrzymywany ze skrobi

ksyloza

cukier drzewny z celulozy

najśodsze
drzewo: klon
cukrowy

Klon cukrowy to obok klonu srebrzystego i czerwonego gatunek wykorzystywany do produkcji syropu klonowego. Liść klonowy umieszczony jest na flagce Kanady - głównego producenta syropu klonowego.

najśodsze
warzywo -
burak cukrowy

Roślina okopowa stanowiąca drugie na świecie (po trzcinie cukrowej) źródło cukru - 24% produkcji światowej.

najśodszy
owoc
- figa

Owoc, a dokładniej owocostan rośliny zwanej figowcem pospolitym. Figi nadają się do spożycia zarówno po przetworzeniu, jak i na surowo. Zaliczane są do bakalii i używane jako dodatek do ciast.

najśodsza
bylina:
trzcina
cukrowa

Zwyczajowo nazywana jest trzciną cukrową, mimo że nie należy bowiem do rodzaju „trzcina”, lecz „cukrowiec”. Z trzciny cukrowej produkowany jest cukier trzcinowy.

najśodsze
białko

Z owoców tropikalnej rośliny *Thaumatococcus daniellii* naukowcy wyizolowali taumatynę - białko tak słodkie, że w przemyśle używa się go jako słodzik do lodów, gum do żucia i napojów. Jest bardzo słodki i przy tym nietuczający.

CIĘKAWOSTKA

Arbuz to warzywo. Ma tak słodki miąższ, że uznawany jest powszechnie za owoc. Arbuz to warzywo, zaliczane w systematyce do roślin dyniowatych, tak samo jak dynia, tykwa, kabaczek czy ogórek.

7 KORKOWIEC AMURSKI, DRZEWO PIĘKNE I UŻYTECZNE

Korkowiec amurski to okazałe drzewo pochodzące ze wschodniej Rosji, północnych Chin, Korei i Japonii. Jest przykładem gatunku szeroko wykorzystywanego w przemyśle. Jego drewno używane jest do wyrobu mebli i nart, a kora przerabiana jest na korek. Łyko korkowca amurskiego zawiera taninę wykorzystywaną w farbiarstwie.

Wiele gałęzi przemysłu bazuje na drewnie różnych gatunków drzew rodzimych i egzotycznych. Na tablicy zaprezentowane są najciekawsze z nich.

DREWNO W SŁUŻBIE CZŁOWIEKA

JODŁA

BUDOWNICTWO
GÓRNICZTWO
INSTRUMENTY
MUZYCZNE

BUK

WYROBY TECHNICZNE
NP
OSIE WÓZÓW
KOŁA ZĘBATE
CZĘŚCI ŁODZI

BRZOZA

PAPIER
DEKORACJE
OPALE

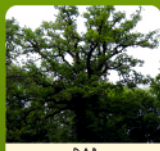
KLON JAWOR

DREWNO AKUSTYCZNE
IDEALNE DO BUDOWY
KONTRABASÓW

OLSZA

SKŁEJKI
AFRYKAŃSKI BĘBEN
DJEMBE
WĘDZENIE

DĄB

MEBLARSTWO
STOLARKA OKIENNA
PODŁOGI

Korkowiec amurski to drzewo o szerokiej koronie i wysokości do 12 m. Pień niski, pokryty grubą, elastyczną i regularnie splecioną, grubą korą, średnio do 7 cm grubości, nadającą się do przerobu na korek.

Liście ułożone naprzeciwległe, z długim, ostrym wierzchołkiem, całobrzegie, długości 5-10 cm, z wierzchu nagie i połyskujące, pod spodem, wzdłuż nerwu skąpo owłosione. Po rozraniu silnie pachnące. Kwiaty drobne, zielonkawe, w szczytowych wiechach, zakwitają w czerwcu. Owoce - czarne, kuliste jagody o silnym, terpentynowym zapachu, dojrzewają we wrześniu i bardzo długo utrzymują się na drzewie. Roślina miododajna.

CIĘKAWOSTKA

drewno akustyczne

możemy podzielić na rezonansowe i lutnicze. Drewno rezonansowe odznacza się zdolnością do współbrzmienia (jodła, buk, brzoza, klon, lipa i olcha). Jest idealne do instrumentów perkusyjnych np. bębnow. Drewno lutnicze wykorzystywane jest do budowy instrumentów muzycznych strunowych (skrzypiec).

B

METASEKWOJA CHIŃSKA. ŻYWA SKAMIENIAŁOŚĆ

„Żywa skamieniałość” to określenie gatunków roślin lub zwierząt, które żyły przed milionami lat i przetrwały masowe wymieranie. Przodków tych gatunków znamy ze skamieliny szczątków lub odcisków, dzięki czemu wiemy, że ich wygląd prawie nie zmienił się w procesie ewolucji. Gatunki te nie mają żadnych żyjących krewnych.

Metasekwoja chińska to drzewo iglaste, które w epoce dinozaurów powszechnie występowało na półkuli północnej. Na skutek zmian klimatycznych obecnie gatunek zachował się tylko na niektórych stanowiskach w Chinach.

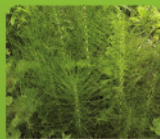
ŻYWE SKAMIENIAŁOŚCI - ROŚLINY

MIŁOŻĄB JAPOŃSKI

ARAUCARIA

SKRZYP

ŻYWE SKAMIENIAŁOŚCI - ZWIERZĘTA

SKORPION

JAPONSKI KRAB
PACYFICZNY

REKIN

DZIOBAK

KROKODYL

ŻÓŁW

Metasekwoja chińska należy do rodziny cyprysowatych. To drzewo iglaste przodysowatych. To drzewo iglaste do 35 metrów wysokości. Igły opadają na zimę. Korona za młodu stożkowata, a u starych drzew cylindryczna. Kora brązowa, łuszczy się cienkimi płatami. Pędy dwóch rodzajów - drewnięjące i niezdrewniałe - zielone z igłami. Te ostatnie opadają na zimę razem z igłami. Igły są miękkie, jasnozielone, do 4 cm długości, jesienią rudawe.

Szyszki ciemnobrązowe, zwisają na długich trzonkach, kuliste, do 3 cm średnicy.

Znalezione skamieliny - odciski igieł oraz skamielone pnie drzew metasekwoji wskazują, że jest ona drzewem długowiecznym i może dożyć nawet 2000 lat, choć najstarsze egzemplarze mają zaledwie po kilkaset lat.

CIEKAWOSTKA

Latimeria

to drapieżna ryba osiągająca do 2m długości, którą do roku 1938 uważano za wymarłą. Należy do ryb trzonopłetwych - uważanych za ogniw między rybami a płazami. Latimerie pojawiły się ponad 400 mln lat temu jeszcze przed dinozaurami. Obecnie ryby te zamieszkują wody Oceanu Indyjskiego na głębokości 150- 700m.

9 DEREŃ ŚWIDWA I INNE PTASIE PRYSMAKI

W przestrzeniach miejskich, parki stanowią zieloną enklawę dla ptaków będąc ich schronieniem, miejscem legów czy żerowania. Wiele z tych ptaków odżywia się owocami krzewów, które sadi się w parkach.

Do ptasich przysmaków należą owoce derenia, berberysu i innych krzewów zaprezentowanych na tablicy. Razem z nimi zestawione są ptaki, dla których owoce stanowią cenny składnik pożywienia.

Warto sadzić te gatunki również w naszych ogrodach. Dzięki temu zaprosimy okoliczne ptaki i pomożemy im przetrwać w miejskim otoczeniu.

OWOCY CHĘTNIE ZJADANE PRZEZ PTAKI

JARZĄB

Berberys

CIS

OGNIK

MAHONIA

ŚNIEGULICZKA

Dereń świdwa to gatunek rodzimy powszechnie występujący w Polsce. Bardzo wartościowy jako krzew pionierski. Pojedynczy okaz osiąga wysokość do 4 m. Pokrój wyprostowany, dość gęsty. Kwiaty drobne, intensywnie pachnące. Powstają z nich kuliste granatowe lub czarne owoce, chętnie zjadane przez ptaki. Każdy gatunek derenia może rosnąć zarówno w pełnym słońcu, jak i w cieniu pod koronami wysokich drzew. Dzięki temu derenie łatwo się adaptują.

PTAKI ŻYWIĄCE SIĘ OWOCAMI

GOLAŃ GRZYWACZ

DROZD ŚPIEWAK

SÓJKA

MODRASZKA

KOS

JEMOLUSKA

CIĘKAWOSTKA

ładnie wybarwione owoce

np. czerwone owoce kaliny (po lewej), lub czarne – derenia są przez ptaki chętniej wybierane niż jasne. Owoce o soczystych barwach są bogatsze w antyoksydanty, a przez to zdrowsze. Człowiek także instynktownie wybiera ładnie wybarwione owoce, bo tak zaprogramowała nas natura.

10

JESION WYNIOSŁY - DRZEWO ZE SŁOWIAŃSKĄ DUSZĄ

Drzewa - jako najpotężniejsze rośliny, były i do dziś są ważne w religii i ludowych wierzeniach. Są wśród nich jesiony, dęby, kaliny, cisy, które znajdują się w otoczeniu tablicy, ale także wiele innych gatunków drzew i krzewów.

Według prastarych wierzeń skandynawskich - Drzewo Wszczęświata Igdrasil to wiecznie zielony olbrzymi jesion podtrzymujący cały wszechświat.

Jesion odgrywał również ważną rolę dla Słowian, którzy otaczali go kultem podobnym do dębów. Górale do dziś sadzą jesiony dla ochrony przed hałmym.

Na tablicy zaprezentowane są wybrane drzewa i krzewy oraz ich znaczenie w wierzeniach ludowych.

DRZEWA I KRZEWY OTACZANE KULTEM

Dąb uchodził za święte drzewo. Poświęcony był Perkunowi - bogowi piorunów. Dąb to także symbol męskości.

Cis powszechnie uważano za drzewo zmartych.

Leszczynie przypisywano moc ochrony przed chorobami.

Jabłoń uważano za symbol płodności i wiecznej młodości, ale także pokusy.

Kalina była symbolem młodości i piękna.

Brzoza chroniła przed złymi urokami, dlatego często dekorowano nią domostwa, lub sporządzano z niej amulety.

Słowianie twierdzili, że "przy którym domu bukowina (buk) rośnie, tam czary i gusta żadne szkodzić nie mogą."

Dawnym zwyczajem, gałązkami jodły (oraz świerka) zdobiono „wnętrza obrzędowe” podczas świąt przesilenia zimowego.

Czarny bez miał zabezpieczać przed chorobami i gradem.

CIEKAWOSTKA

Drzewo oliwne (Oliwka)

tak samo jak nasz rodzimy jesion wyniosły, należy do rodziny oliwkowatych (Oleace) - jednej z najstarszych rodzin drzew liściastych na Ziemi. Jesion jest więc jednym z najstarszych gatunków świata.

Miasto Radomsko

97-500 Radomsko, ul. Tysiąclecia 5

www.radomsko.pl

*Publikacja powstała w ramach zadania
pn. Rewaloryzacja Parku Świętojańskiego w Radomsku – Etap I
dofinansowanego ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi
w ramach Programu Priorytetowego
„Przyrodnicze pereły województwa łódzkiego – program rewaloryzacji zabytkowych parków”*

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ
W ŁODZI

Radomsko
otwarte miasto od 1266